

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΙΣΤΟΡΙΑ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ, ΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
Γ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑ Α1

- α) Σελ 61 τελευταία παράγραφος
β) Σελ 23-24 «Από τα πολλά ...5.000.000 στρέμματα»
γ) Σελ 251 -252 «Το πολιτικό γεγονός ... σύμμαχοι με τους Έλληνες»

ΘΕΜΑ Α2

A=4 B=1 Γ=5 Δ=3 E=2

ΘΕΜΑ Β1

A) Σελ 71-72 το «Οι κομματικές παρατάξεις ... αρμόδιου υπουργού» και το «Οι γερουσιαστές θα διορίζονταν από τον βασιλιά και θα διατηρούσαν το αξίωμά τους ισόβια».

B) Σελ 133 «Στην τρίτη φάση ... επαρκή πληθυσμό»

ΘΕΜΑ Β2

Σελ 154 «Η ΕΑΠ διέκρινε ... παραμεθόριες περιοχές»

ΘΕΜΑ Γ1

A) Από σχολικό σελ 208-209 «Αλλά το πιο σημαντικό ... με Έλληνες αξιωματικούς»

ΑΠΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Α (ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΕΣ)

- Η πρώτη σοβαρή διάσταση απόψεων στη συνεργασία του αρμοστή με τους συμβούλους σημειώθηκε το 1900. Ενόψει της επικείμενης συμπλήρωσης της πρώτης τριετούς εντολής του , ο Γεώργιος ανήγγειλε στις Προσάτριες Δυνάμεις την πρόθεσή του να επισκεφθεί τις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες και να συναντηθεί με τους Ευρωπαίους αρχηγούς των κρατών. Ο πρίγκιπας διατηρούσε την ελπίδα ότι η συμπαράσταση των ευρωπαϊκών βασιλικών Αυλών, με τις οποίες η ελληνική δυναστεία διατηρούσε στενούς συγγενικούς δεσμούς , θα μπορούσε να ανοίξει το δρόμο για την επίλυση του εθνικού ζητήματος **(σύνδεση με τη φράση του σχολικού πως ο Γεώργιος πίστευε πως η λύση του εθνικού ζητήματος θα ωρίμαζε με συνεχείς παραστάσεις και υπομνήματα προς τις Μεγάλες Δυνάμεις)**
- Παράλληλα, ανακοίνωσε το σκοπό του ταξιδιού του στον κρητικό λαό. Ο Βενιζέλος δυσανεκτήθηκε από τη στάση του ηγεμόνα , αφενός γιατί η ανακοίνωση έγινε χωρίς να ενημερωθεί προηγουμένως το Συμβούλιο των Υπουργών , αφετέρου γιατί θεώρησε ότι με αυτήν δίνονταν ελπίδες στο λαό, οι οποίες κατά πάσα πιθανότητα θα έμεναν ανεκπλήρωτες.
- Ο Βενιζέλος πίστευε ότι η άμεση επίτευξη της ένωσης με τις δεδομένες συνθήκες ήταν αδύνατη. Η παράταση του καθεστώτος της αρμοστείας στην αρχική του μορφή κρατούσε το νησί υποχείριο της διεθνούς εξάρτησης και το καθιστούσε έρμαιο των αλληλοσυγκρουόμενων ευρωπαϊκών συμφερόντων **(σύνδεση με τη φράση του σχολικού πως ο Βενιζέλος , βλέποντας τα πράγματα ρεαλιστικότερα , θεωρούσε ότι η λύση έπρεπε να είναι σταδιακή με βαθμιαίες κατακτήσεις)**
- Έπρεπε, επομένως, να επιτευχθεί η ένωση σταδιακά , με πρώτο βήμα την απομάκρυνση του Γεωργίου και την εκλογή του αρμοστή από το λαό σύμφωνα με τις υποσχέσεις των Δυνάμεων και τις προβλέψεις του κρητικού Συντάγματος για πραγμάτωση της αυτονομίας.
- Η παρουσία του διεθνούς στρατού και η διοίκηση του νησιού από τον «εντολοδόχο» των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων αποτελούσαν ανασταλτικό παράγοντα στην ευνοϊκή εξέλιξη του Κρητικού Ζητήματος **(Με τα παραπάνω ο συντάκτης του παραθέματος θεωρεί πως πρώτα θα έπρεπε – κατά τον Βενιζέλο – να απομακρυνθεί ο Γεώργιος και να εκλεγεί νέος Αρμοστής από το λαό , καθώς η παρουσία του μαζί με τα ξένα στρατεύματα εμπόδιζαν την εξέλιξη του Κρητικού Ζητήματος. Η δημιουργία της ντόπιας πολιτοφυλακής με Έλληνες αξιωματικούς θα έπρεπε – σύμφωνα με το παράθεμα – να αποτελέσει το δεύτερο βήμα) .**

Β) Από σχολικό σελ 209 -210 «Η διάσταση των απόψεων ...διακεκριμένων μελών της κρητικής αντιπολίτευσης»

ΑΠΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Β (ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΕΣ)

- Μετά την αποτυχία των πριγκιπικών διαβημάτων στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες ο Βενιζέλος επανέφερε , ανεπίσημα (χωρίς την παρουσία του ηγεμόνα) , τις προτάσεις του στο Ηγεμονικό Συμβούλιο στις 22 Φεβρουαρίου 1901.
- Η νέα εισήγησή του προσέκρουσε στην αρχή (του Ύπατου Αρμοστή και του ελληνικού θρόνου που τον καθοδηγούσε) ότι η διαχείριση των διπλωματικών θεμάτων, και ιδιαίτερα του Κρητικού, ανήκε αποκλειστικά στην αρμοδιότητα της βασιλικής οικογένειας
- Από τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου ο Μανούσος Κούνδουρος και ο Νικόλαος Γιαμαλάκης φάνηκαν επιφυλακτικοί απέναντι στις προτάσεις του Βενιζέλου. Ο Φούμης διατύπωσε τη γνώμη ότι θα ήταν καλύτερο να μην υποστηριχθούν θέσεις αντίθετες προς τη θέληση του πρίγκιπα
- Στις 6 Μαρτίου ο Βενιζέλος υπέβαλε την παραίτησή του , επικαλούμενος τη διαφωνία με τους συναδέλφους του και την αντίθεσή του προς την πολιτική της αρμοστείας. Ο Γεώργιος αρνήθηκε δύο φορές να δεχτεί την παραίτηση του Βενιζέλου **(τα παραπάνω γεγονότα μας αναλύουν τις εξελίξεις πριν την κορύφωση της κρίσης στις 18 Μαρτίου 1901)**
- Όταν όμως δημοσιεύτηκαν σε δύο αθηναϊκές εφημερίδες οι απόψεις του Βενιζέλου για το Κρητικό Ζήτημα , ο Ύπατος Αρμοστής εξέδωσε στις 20 Μαρτίου 1901 διάταγμα απόλυσης του συμβούλου του επί της Δικαιοσύνης. **(Στη συνέχεια αναφέρουμε το χωρίο του σχολικού «Για να υποστηρίξει τις απόψεις του ... της κρητικής αντιπολίτευσης»)**

ΘΕΜΑ Δ1

Α) Από το σχολικό θέλουμε σελίδα 30- 31 το «Χρειάστηκε ....τεχνολογική εξέλιξη»

ΑΠΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Α (ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΕΣ) :

- Από το 1882 , εξάλλου άρχισε να κερδίζει έδαφος η ιδέα του προστατευτισμού
- Οι δασμοί αυξάνονταν , οι πόλεις διευρύνονταν και η εσωτερική αγορά είχε ήδη μεγαλώσει αρκετά με την προσάρτηση της Επτανήσου και της Ηπειροθεσσαλίας. **(Αυτά εξηγούν γιατί γύρω στο 1870 παρατηρήθηκε μια πιο σοβαρή προσπάθεια ανάπτυξης βιομηχανικών δραστηριοτήτων)**
- δημιουργήθηκε όντως υποδομή αφετέρου, πραγματοποιήθηκαν αρκετές επενδύσεις σε νέες βιομηχανίες. **(Επιβεβαίωση του γεγονότος πως έχουμε κύμα ίδρυσης**

βιομηχανικών επιχειρήσεων και τάση αύξησης του δυναμικού των ήδη υπαρχουσών)

- Αλλά και αυτές ήταν ανεπαρκείς **(Επιβεβαίωση του γεγονότος πως γρήγορα οι σχετικές δραστηριότητες επέστρεψαν στην ύφεση)**

B) Από σχολικό σελ 168-169 «Η άφιξη των προσφύγων... ετοιμών ενδυμάτων»

ΑΠΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Β (ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΕΣ)

- Η ταπητουργία ήταν κλάδος ουσιαστικά άγνωστος στην Ελλάδα πριν από τον ερχομό των προσφύγων **(Εξηγεί για ποιο λόγο η συμμετοχή των προσφύγων ήταν μεγάλη στην ταπητουργία)**
- οι πρόσφυγες με την εργατικότητα, τις νέες ιδέες, την εμπειρία τους στις εμπορικές συναλλαγές και την τραπεζική πίστη που τους διέκρινε, ήταν προορισμένοι να αποτελέσουν ένα από τα σημαντικότερα κεφάλαια της χώρας **(Μπορεί να συσχετιστεί με το χωρίο του σχολικού «Αρκετοί ήταν οι πρόσφυγες που αναδείχθηκαν ...γηγενών»)**
- Το 1926 είναι το έτος σταθμός για την Εταιρεία της «Ελληνικής Εριουργίας » αφού φαίνεται να έχει συμπληρωθεί το μέγα προγραμματικό της έργο και να πραγματοποιείται το όραμα του Ν. Κυρκίνη για τη δημιουργία μιας βιομηχανικής πόλης σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Οι πρόσφυγες συντέλεσαν τα μέγιστα στην ίδρυση αυτού του βιομηχανικού κολοσσού είτε ως φθινό εργατικό δυναμικό στα εργοστάσια, είτε ως οικοδόμοι στην πραγματοποίηση του ευρύτατου οικοδομικού της προγράμματος. **(Με σχολικό συσχετίζεται με τη φράση «ειδικευμένο φθινό εργατικό δυναμικό)**

ΑΠΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Γ (ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΕΣ)

- Για την ελληνική βιομηχανία αστοί και αγρότες πρόσφυγες αποτέλεσαν πολύτιμη κινητήρια δύναμη , καθώς συνέβαλαν πολλαπλά στην ανάπτυξη της. Η εσωτερική αγορά διευρύνθηκε σημαντικά με την ενσωμάτωση περίπου 1.500.000 νέων κατοίκων στο ελληνικό κράτος , ενώ οι ανάγκες των χιλιάδων νέων αγροτικών νοικοκυριών αύξησαν σημαντικά τη ζήτηση σε χημικά λιπάσματα , μηχανήματα και γεωργικά εργαλεία **(Συσχετίζεται με την διεύρυνση της καταναλωτικής αγοράς που λέει το σχολικό)**

- Νέα κεφάλαια επενδύθηκαν , τουλάχιστον από όσους πρόσφυγες επιχειρηματίες είχαν τη δυνατότητα να τα περισώσουν και να τα μεταφέρουν στην Ελλάδα. **(Συσχετίζεται με «Αρκετοί ήταν οι πρόσφυγες... μεγαλέμποροι)**
- ο πλέον σημαντικός παράγοντας ανάπτυξης υπήρξε «η αδήριτος ανάγκη του επιουσίου» , ανάγκη που επέτρεψε τη χρησιμοποίηση των προσφύγων ως φτηνό και πολλές φορές ειδικευμένο εργατικό δυναμικό **(Μας εξηγεί το λόγο που οι πρόσφυγες αποτέλεσαν φτηνό εργατικό δυναμικό)**
- Μόλις τρία χρόνια μετά την έλευση των προσφύγων , το 1926 , στις προσφυγικές συνοικίες της Αθήνας λειτουργούσαν 36 εργοστάσια , που απασχολούσαν περίπου 5.000 πρόσφυγες , κυρίως γυναίκες. **(ένταξη γυναικών στον ενεργό πληθυσμό ή διπλασιασμός βιομηχανικών μονάδων το 1922-32)**
- Μεγάλη ανάπτυξη παρατηρήθηκε στην παραγωγή οικοδομικών υλικών , γεγονός που οφείλεται στις ανάγκες που δημιουργήθηκαν ιδίως τα πρώτα χρόνια , όταν και χτίστηκαν περίπου 28.000 οικίες από την ΕΑΠ για να στεγαστεί ένα μέρος των προσφύγων **(αιτιολόγηση του γεγονότος πως οι πρόσφυγες είχαν μεγάλη συμμετοχή στην παραγωγή οικοδομικών υλικών)**

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΤΕΡΝΑΚΑΣ